

ПЕРЕКЛАДИ

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 821.14-96*02

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2026.40.19>

Леся ЗВОНСЬКА, д-р філол. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0001-5361-3554

e-mail: l.zvonska@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЕЛЛІНІСТИЧНА ЕРОТИЧНА ЕПІГРАМА: ПЕРЕКЛАДИ

У публікації представлено переклади з давньогрецької мови українською мовою елліністичної епіграматичної любовної поезії. Поетичним текстом передус стислий виклад біографії авторів та їхніх основних творів. Представлена поезія Антипатра Сидонського, Мелеагра Гадарського, Руфіна, Марка Аргентарія, Філодема Гадарського, Македонія Консула, Павла Сіпенціарія перекладається українською мовою вперше.

Ключові слова: давньогрецька мова, елліністична епіграма, еротична поезія, Антипатр Сидонський, Мелеагр Гадарський, Руфін, Марк Аргентарій, Філодем Гадарський, Македоній Консул, Павло Сіпенціарій.

У давньогрецькій літературі елліністична любовна поезія представлена як творами малих форм – епілії, ідилії та буколіки (Каллімах, Феокрит), так і епічною поемою Аполлонія Родоського "Аргонавтика" та поемами Мосха "Європа", Біона "На смерть Адоніса", Мусея "Геро і Леандр". Але найдужче еллінізм був часом розквіту епіграми, самого витривалого жанру літератури, який існував у всі періоди античності, розвивався і у візантійську добу й виявився таким же живучим у європейській літературі й до сьогодні. Радощі життя, застілля, філософські роздуми про кохання, легковажні сценки, справжні глибокі любовні переживання – все це по-різному, але напрочуд майстерно висловлено в епіграмах. Тема кохання значне місце посідає в епіграмах елліністичних поетів, зокрема Каллімаха, Феокрита, Аніти, Леоніда Тарентського, Асклепіада Самоського, Посідіппа, Гедила, Зенодота, Сімія, Антипатра Сидонського, Мелеагра Гадарського, Руфіна, Марка Аргентарія, Філодема Гадарського, Македонія Консула, Павла Сіпенціарія та Агафія Схоласстика. Епіграма від зачину цієї поетичної форми писалася дистихом елегійним і жанровим іонійським діалектом. Пропонуємо метричний переклад [Liddell-Scott (1968)] епіграм декого з перелічених поетів, чії твори взято із збірки "Палатинська антологія". При оригінальному текстові наприкінці в дужках вказано цитовані книги і вірш із "Палатинської антології" [Βιβλίον Ι-VII της Παλατινής Ανθολογίας (1819); Βιβλίον ΧΙ-ΧV της Παλατινής Ανθολογίας (1819)].

Антипатр Сидонський (Αντίπατρος ὁ Σιδωνίος) – поет-епіграматист II–I ст. до Р.Х., родом з ліванського м. Сидон. Автор збережених у Палатинській антології епітафій, зокрема епітафій Гомеру (VII 7), Анакреонту (VII 29, VII 30), Стеціхору (VII 75), Ерінні (VII 713), Сапфо (IX 66), Піндару (XVI 305). Вважається одним з авторів переліку Семи чудес світу, які він описав у 140 р. до Р.Х. у епіграмі, вміщеній у "Палатинській антології" (IX 58).

<p>τὴν καὶ ἄμα χρυσῶ καὶ ἀλουργίδι καὶ σὺν Ἑρωπι θρυπτομένην, ἀπαλῆς Κύπριδος ἀβροτέραν λαῖδ' ἔχω, πολίτην ἀλιζώνιο Κορινθίου, Πειρήνης λευκῶν φαιδροτέραν λιβάδων, τὴν θνητὴν Κυθέρειαν, ἐφ' ἣ μνηστῆρες ἀγαθοὶ πλείονες ἢ νύμφης εἶνεκα Τυνδαρίδος, δρεπτόμενοι χάριτάς τε καὶ ὠνήτην ἀφροδίτην: ἥς καὶ ὑπ' εὐώδει τύμβος ὄδωδε κρόκω, ἥς ἔτι κηώνεντι μύρω τὸ διάβροχον ὄστεῦν, καὶ λιπαραὶ θυόεν ἄσθμα πνέουσα κόμαι ἥ ἔπι καλὸν ἄμυξε κάτα ῥέθος Ἀφρογένεια, καὶ γοερὸν λύζων ἐστονάχησεν Ἑρώς. εἰ δ' οὐ πάγκοινων δοῦλην θέτο κέρδεος εὐνήν, Ἑλλάς ἂν, ὡς Ἑλένης, τῆσδ' ὑπερ ἔσχε πόνον (VII 218)</p>	<p>Епітафія Лаїди Тут спочиває Лаїда, що в золоті, в пурпурі, В дружбі з Еротом жила, аж Кіпріди пишніш Ніжної; в багатому Коринфі, морем опоясанім Сяяла яскравіш білих Пірени джерел, Мов земна Кіферея! Шанувальників знатних рої – Більші, ніж до Єлени, прагнучи ласк і за кошт Миті кохання. Духмяним шафраном пахне і зараз Тут, на могилі її; до сих пір від волосся й костей Мирра тонкий іде аромат. У смутку прекрасне лице Зранила Афродіта, лив сльози невтішні Ерот! Та якщо б ласки Лаїди продажними не були, Бід було б грецькій землі більше, ніж від Єлени.</p>
---	--

Мелеагр (Μελέαγρος, бл. 140–70 рр. до Р.Х.) – поет-епіграматист із сирійського м. Гадари, яку часто називали "сирійською Аттікою". Мелеагр був першим упорядником антології епіграм, яку називають "Вінок", або "Стефанос" (Στέφανος), зібравши епіграми 46 поетів, з котрих кожного уподібнив до якоїсь рослини. В основному, збірка складалася з творів александрійських ліриків, але містила й твори давніх поетів: Архілоха, Алкея, Сапфо, Анакреонта, Сімоніда. У цій же антології вмістив 128 власних епіграм. У первісному вигляді антологія не збереглася, оскільки її постійно доповнювали: Філіп Солунський (I–II ст.), Стратон (II ст.), Діогеніан (II ст.), Павло Сіпенціарій (VI ст.), Агафій Мірнейський (VI ст.), та ін., а в Х ст. завершив Константин Кефала, творець "Палатинської антології".

<p>Ψυχὴ μοι προλέγει φεύγειν πόθον Ἠλιοδώρας, δάκρυα καὶ ζήλους τοὺς πρὶν ἐπισταμένη. Φησὶ μὲν, ἀλλὰ φυγεῖν οὐ μοι σθένος· ἡ γὰρ ἀναίδης αὐτὴ καὶ προλέγει καὶ προλεγοῦσα φιλεῖ (V 24). Ἄ Κύπρις θήληα γυναικομανῆ! φλόγα βάλλει: ἄρσενά δ' αὐτὸς Ἑρώς ἴμερον ἀνιοχεῖ. ποῖ ῥέψω; ποτὶ παῖδ' ἢ ματέρα; φαμί δὲ καυτὰν</p>	<p>Чар Геліодори душа моя радить уникнути, Перш ніж звідаю я ревнощів, смутку і сліз. Каже душа, але сили не маю полишити її, хоч Радить душа, але безпорадно люблю. Кіпріда, будучи жінкою, племінь запалює у жіночому Серці, Ерот управля потягом чоловічих сердець. До кого я прихилився? До матері а чи до сина? Скажу,</p>
--	---

<p>Κύπριν ἔρειν: 'νικᾶ τὸ θρασὺ παιδάριον (XII 86).</p> <p>ἀ φίλερως χαροποις Ἀσκληπιάς οἷα γαλήνης ὄμμασι συμπεῖθει πάντας ἔρωτοπλοεῖν. ἦδὺ μὲν ἀκρήτω κεράσαι γλυκὺ νῆμα μελισσῶν ἦδὺ δὲ παιδοφιλεῖν καυτὸν ἔοντα καλόν, οἷα τὸν ἀβροκόμην στέργει Κλεόβουλον Ἄλεξις: ἀθάνατον τοῦτω Κύπριδος οἰνόμελι (XII 164).</p>	<p>Що скаже й Кіпріда сама: "Перемагає сміливе дитя!"</p> <p>Мила серцю, Асклеіадо, твої погляди бентежні Сіють надію в душі у хвилі любові пірнуть. Гоже до кубка вина домішати солодкого меду, Гоже і хлопців любить, і їхню звабну красу, Як кучерявого Клеобула палко кохав Алексид: Це безсмертна вина суміш і меду Кіпріди.</p>
--	--

Руфін (Ρουφινος) – поет-епіграматист I ст., про якого, окрім імені, нічого не відомо; автор 26 епіграм у "Палатинській антології".

<p>Κάλλος ἔχεις Κύπριδος, Πειθοῦς στόμα, σώμα καὶ ἀκμὴν εἰαρινῶν Ὠρῶν, φθέγμα δὲ Καλλιόπης, νοῦν καὶ σωφροσύνην Θέμιδος καὶ χεῖρας Ἀθήνης· σὺν σοὶ δ' αἱ Χάριτες τέσσαρες εἰσι, Φίλη (V 70).</p> <p>Πέμπω σοι, Ροδόκλεια, τόδε στέφος, ἄνθεσι καλοῖς αὐτὸς ὕφ' ἡμετέραις πλεξάμενος παλάμαις. ἔστι κρίνον ροδὴ τε κάλυξ νοτερὴ τ' ἀνεμώνη καὶ νάρκισσος ὕγρος καὶ κυαναυγὲς ἴον. ταῦτα στεψαμένη, λήξον μεγάλαυχος ἐοῦσα· ἀνθεῖς καὶ λήγεις καὶ σὺ καὶ ὁ στέφανος (V 74).</p> <p>Ἵψοῦται Ροδόπη τῷ κάλλει· κῆν ποτε «Χαῖρε» εἶπω, ταῖς σοβαροῖς ἀφρῶσιν ἠσπάσατο· ἦν ποτε καὶ στεφάνους προθύρων ὕπερ ἐκκρεμάσμαι, ὀργισθεῖσα πατεῖ τοῖς σοβαροῖς ἴχνησι. ὦ ρυτίδες καὶ γῆρας ἀνηλεές, ἔλθετε θᾶσσον· σπεύσατε, κἂν ὑμεῖς πείσατε τὴν Ροδόπην (V 92).</p> <p>Ὀπλισμαὶ πρὸς Ἔρωτα περὶ στέρνοισι λογισμὸν, οὐδὲ με νικήσει, μῶνος ἔων πρὸς ἓνα, θνατὸς δ' ἀθανάτω συστήσομαι. ἦν δὲ βοηθὸν Βάκχον ἔχη, τί μόνος πρὸς δὺ' ἐγὼ δύναμαι; (V 93).</p> <p>Ὀμματ' ἔχεις Ἥρης, Μελίτη, τὰς χεῖρας Ἀθήνης, τοὺς μαζοὺς Παφίης, τὰ σφυρὰ τῆς Θέτιδος. εὐδαίμων ὁ βλέπων σε, τρισόλβιος ὅστις ἀκούει, ἡμίθεος δ' ὁ φιλῶν, ἀθάνατος δ' ὁ γαμῶν (V 94).</p> <p>Πάντα σέθεν φιλέω· μόνον δὲ σὸν ἄκριτον ὄμμα ἐχθαίρω, στυγεροῖς ἀνδράσι τερπτόμενον (V 284).</p>	<p>Врода Кіпріди у тебе, уста Намови, тіло й постава Гор весняних, голос мов Каліопи спів, Розум і мудрість Феміди, а руки вправні Афіні: Четверо стало Харит, з тобою, о Філо.</p> <p>Цей вінок, Родоклее, квітів прекрасних тобі посилаю, Сам для тебе його я сплів власноруч. Лілії в ньому й троянди духмяні, анемони вологі, Ніжний нарцис побіч з фіалкою сині небес. Голову ним уквітчай і не будь неприступною, – Як ти квітнеш наче вінок, так і зів'янеш як він.</p> <p>Дуже пишається красою Родопа. Кажу їй: "Привіт", Тільки брову у відповідь ледь зігне. А коли прикрашу гірляндами квітів двері її, То у гніві вінки топче ногами уцент! Старість із зморшками хутчіше прийдіть: Лиш по силах вам норів Родопи змінить.</p> <p>Зброя супроти Ерота у мене міцна – мій розум: Сам на сам він не зможе здолати мене. Смертний з безсмертним я можу боротись, але коли Вахх допоможе йому, – що я можу один проти двох?</p> <p>Гери очі у тебе, Меліто, і руки вправні Афіні, Ноги Фетіди прудкі, а груди самої Пафії. Хто бачить тебе – щасливець, тричі, – хто чує, Хто любить – богорівня, а чоловік твій – сам бог.</p> <p>Все в тобі я люблю, ненавиджу лише твої очі, Бо дарують мимовіль радість й чужим.</p>
--	---

Марк Аргентарій (Μάρκος Ἀργεντάριος) – поет-епіграматист, про якого немає певних свідчень; можливо, оратор епохи Августа (I ст.), про якого згадує Сенека.

<p>Μῆνη χρυσόκερως, δέρκη τάδε, καὶ πυριλαμπεῖς ἀστέρες, οὐς κόλποις Ὠκεανὸς δέχεται, ὡς με μόνον προλιποῦσα μυρόπνοος ὦχετ' Ἀρίστη, ἐκταίην δ' εὐρεῖν τὴν μάγον οὐ δύναμαι. ἀλλ' ἔμπης αὐτὴν ζητήσομεν ἢ ῥ' ἐπιπέμψω Κύπριδος ἰχνευτὰς ἀργυρέους σκύλακας (V 16).</p> <p>Ποιεῖς πάντα, Μέλισσα, φιλανθέος ἔργα μελίσης· οἶδα καὶ ἐς κραδίην τοῦτο, γύναι, τίθειμαι· καὶ μέλι μὲν στάζεις ὑπὸ χεῖλεσιν ἦδὺ φιλεῦσα, ἦν δ' αἰτῆς, κέντρῳ τύμμα φέρεις ἄδικον (V 32).</p> <p>Οὐκ ἔσθ' οὗτος ἔρως, εἴ τις καλὸν εἶδος ἔχουσαν βούλετ' ἔχειν, φρονίμοις ὄμμασι πειθόμενος· ἀλλ' ὅστις κακόμερον ἰδὼν, πεφορημένος ἰοῖς, στέργει, μαινομένης ἐκ φρενὸς αἰθόμενος, οὗτος ἔρως, πῦρ τοῦτο. τὰ γὰρ καλὰ πάντας ὁμοίως τέρπει τοὺς κρίνειν εἶδος ἐπισταμένους (V 89).</p> <p>Θῆλυς ἔρως κάλλιστος ἐνὶ θνητοῖσι τέτυκται, ὄσσοις ἐς φιλήν σεμνὸς ἔνεστι νόος. εἰ δὲ καὶ ἀρσενικὸν στέργεις πόθον, οἶδα διδάξαι φάρμακον, ὃ παύσεις τὴν δυσέρωτα νόσον. στρέψας Μηνοφίλαν εὐίσχιον ἐν φρεσὶν ἔλπου ἔχειν κόλποις ἄρσена Μηνόφιλον (V 116). Ἡράσθης πλουτῶν, Σωσίκρατες, ἀλλὰ πένης ὦν οὐκέτ' ἐρᾶς· λιμὸς φάρμακον οἶον ἔχει. ἦ δὲ πάρος σε καλεῖσθαι μύρον καὶ τερπνὸν Ἄδωνιν</p>	<p>Золоторогий місяцю й ви, світлоносні зірниці, Безліч яких прийма в лоно своє Океан. Чи не бачили ви, як пішла від мене Аріста? Шість уже днів, як не можу звабницю знайти. Наздоженемо її, коли псів срібноногих Кіпріди За мою любкою враз пустимо їх услід.</p> <p>Робиш все ти, Меліссо, мов бджілка, як і звешся. Все це я знаю і все в серці тримаю отак: Любиш коли, то неначе стікає солодко мед з губ, А злистишся коли, мов жало пекуче даєш.</p> <p>Це – не любов, коли поглядом кожну красуню Хоче примітить собі і кожну хоче також. Але те це – любов, коли зраниений в серце Він полюбить красу, не видну на взір. Це – любов, це – вогонь! Бо гарну поставу Бачить усяк, хто судить по виду лиш.</p> <p>Жіноча любов є для смертних найкращою, Солодко для яких та й розумно це. Якщо ж в тебе пристрасть до юнаків, то знаю Ліки, якими зцілив би ти хворобу таку. Обернувши Менофілу з прекрасними бедрами Мисли собі, що це лоном юнак Менофіл. Тебе у багатстві, Сосікрате, любили, але коли ти Збіднів, не до любові уже: навчає так голод. Кликкала раніше тебе в аромат насолод Менофіла</p>
---	--

Μηνοφίλα νῦν σου τοῦνομα πυνθάνεται· "Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πτόλις;" ἡ μόλις ἔγνωσ τοῦτ' ἔπος, ὡς οὐδέεις οὐδὲν ἔχοντι φίλος (V 113).	Мов Адоніса, а тепер холодно питає отак: "Що за один? Звідки ти родом?" Затям собі добре: Друзів немає в того, в кого нічого нема.
--	--

Філодем (Фіλόδημος) – філософ-епікуреєць і поет. Народився 110 р. до Р.Х. в сірійському м. Гадари, переселився в Афіни, де вивчав філософію Епікура, згодом переїхав до Риму, де й помер 35 р. до Р.Х. У м. Геркуланум відкрив епікурейську школу (її також називали неаполітанською), що стала доволі відомою. У його школі навчалися Лукрецій, Вергілій, Горацій. Відомо також, що Філодем був одним з відомих бібліофілів свого періоду; в його приватній бібліотеці налічувалося понад 1800 сувоїв. Після виверження Везувію у 79 р. до Р.Х. ця бібліотека була засипана пемзою і відкопана лише у XVIII ст. на т. зв. Віллі папірусів, де були віднайдені фрагменти численних творів Філодема з етики, риторики, музики, поезії. Філодем є автором 30 епіграм, переважно еротичного змісту, збережених у "Палатинській антології".

Τὸν σιγῶντα, Φιλαίνι, συνίστορα τῶν ἀλαλήτων λύχρον ἐλαϊρῆς ἐκμεθύσασα δρόσου, ἔξιθι· μαρτυρίην γάρ Ἔρωσ μόνος οὐκ ἐφίλησεν ἐμπνουν· καὶ τυκτὴν κλεῖε, Φιλαίνι, θύρην. καὶ σὺ φίλει, Ξανθῶ, με· σὺ δ' ὦ φίλεράστρια κοίτη, ἦδη τῆς Παφίης ἴσθι τὰ λειπόμμενα (V 4).	Соку оливи в лампаду підливай, Філенідо, скоріш, Свідка німого тайн, та швидко іди. Не любить Ерот споглядачів, тому замкни двері Щільно, Філенідо. Ти ж, Ксанфо, цілуй Гаряче мене. І нехай ложе кохання відчує, Скільки дарів в Афродіти Пафійської є.
Ψαλμὸς καὶ λαλή καὶ κωτίλον ὄμμα καὶ ὠδὴ Ξανθίππης καὶ πῦρ ἄρτι καταρχόμενον, ὦ ψυχῆ, φλέξει σε· τὸ δ' ἐκ τίνος ἢ πότε καὶ πῶς οὐκ οἶδα· γνῶση, δῦσμορε, τυφομένη (V 131).	Пісня, ніжні погляди, розмови грайливі Ксантіппи Пристрасть вогню в серці розбухали вмиг, Запалала душа, – не знаю, коли це і сталось. Скоро пізнаєш бідак, – згорівши в огні!

Македоній (Μακροδόνιος) – поет-епіграматист VI ст., консул за часів Юстиніана; автор 44 епіграм у "Палатинській антології".

Τὸ στόμα ταῖς χαρίτεσσι, προσώπατα δ' ἄνθεσι βάλλει, ὄμματα τῆ παφίῃ, τῷ χέρε τῆ κιθάρῃ. συλεῖεις βλεφάρων φάος ὀμμασιν, οὐσας ἀσιδῆ· πάντοθεν ἀγρεύεις τλήμονας ἠθέους (V 231).	Солодощі дарують уста, обличчя мов квітами сяє, Погляду пафійський шал, руки мов кіфари звив. Сяйвом очей затуманюєш погляд, піснею слух віднімаєш, Юні нещасні серця раниш нещадно ти звідусіль.
«Αὔριον ἀθρήσω σε.» Τὸ δ' οὐ ποτε γίνεται ἡμῖν, ἠθάδος ἀμβολίης αἰὲν ἀεζομένης. ταῦτά μοι ἰμείροντι χαρίζαι· ἄλλα δ' ἐς ἄλλους δῶρα φέρεις, ἐμέθεν πίστιν ἀπειπαμένη. «Ὁψομαι ἔσπερήν σε.» τὶ δ' ἔσπερός ἐστι γυναικῶν; γῆρας ἀμετρήτω πληθόμενον ρυτίδι (V 233).	"Завтра побачуся з тобою". Та не буде цього ніколи! Ти за звичкою знов зустріч нашу скасуєш і край. Отako є милість твоя, зате іншим ти інше даруєш, Вірність моя тобі ні до чого. Обіцянки знов: "Вечором стрінусь з тобою". А вечір коли у жінок? Старість коли зморшками сповнить лице.
Ἦλθεσ ἐμοὶ ποθέοντι παρ' ἐλπίδα· τὴν δ' ἐνὶ θυμῷ ἐξεσάλαξας ὄλην θάμβει φαντασίην καὶ τρομέω· κραδίη τε βυθῷ πελεμίζεται οἴστρου, ψυχῆς πνιγομένης κύματι Κυπριδίω. ἀλλ' ἐμέ τὸν ναυηγὸν ἐπ' ἠπειροιο φανέντα σῶε τεῶν λιμένων ἐνδοθι δεξαμένη (V 235).	Прийшла ти до мене, коли не чекав я уже, і душу Збурила, занурила у вир всіх фантазій, мрій. Весь тремчу, і серце пронизане болем терпкою, Тяжко гнітиться душа хвилею шалу Кіпріди. Бачу, що я й на землі потопаю, – в гавань свою Ти погідно прийми й руку спасіння подай.

Павло Сіленціарій (Παῦλος ὁ Σιλεντιάριος, пом. бл. 575–580 рр.) – поет-епіграміст та придворний у чині сіленціарія. Серед його творів: уміщені в "Палатинській антології" близько 80 різних епіграм, переважно за мотивами александрійської любовної лірики та римської елегійної поезії, та поема "Опис храму святої Софії", присвячена відновленню храму після землетрусу 557 р.

Χρῦσεος ἀψαύστοιο διέτμαγεν ἄμμα κορείας Ζεὺς διαδύς Δανάας χαλκελάτους θαλάμους. φαμί λέγειν τὸν μῦθον ἐγὼ τάδε· «Χάλκεα νικᾷ τείχεα καὶ δεσμούς χρυσοῦς ὁ πανδαμάτωρ». χρυσὸς ὅλους ρυτίρας, ὄλας κληίδας ἐλέγχει, χρυσὸς ἐπιγνάμππει τὰς σοβαροβλεφάρους· καὶ Δανάας ἐλύγασεν ὅδε φρένα. μὴ τις ἐραστὰς λισσέσθω Παφίαν, ἀργύριον παρέχων (V 217).	В золото перетворився Зевс, коли захотів зняти Пояс дівочий з Данаї, в мідне житло. Міф навчає цей нас: "І стіни мідні, й окови, – Все здолає золота міць". Золото знищує геть Ремені всі, непотрібними робить замки і ключі, Золото нещадно гне гордих і твердокам'яних: Так впокорило і душу Данаї. Тому, хто гроші дає, Не треба й молитв про поміч Кіпріди зусиль.
Ἐσβέσθη φλογεροῖο πυρὸς μένος· οὐκέτι κάμνω, ἀλλὰ καταθνήσκω ψυχόμενος Παφίῃ. ἦδη γάρ μετὰ σάρκα δι' ὅστεα καὶ φρένας ἔρπει παμφάγον ἀσθμαίνων οὗτος ὁ πικρὸς Ἔρωσ. καὶ φλόξ ἐν τελεταῖς, ὅτε θύματα πάντα λαφύξη φορβῆς ἠπανίη ψύχεται αὐτομάτως (V 239).	Згас полум'я біль – не страждаю я більше, зате Гину, притлумивши пристрасть пафійську. Тіло вже всеїдний Ерот поглинає: з кістками і душу Пломінь спалив як жертву приносять отак, І вона цілком догорає, а без їжі зоставишся, Згас та холоне вогонь сам по собі.
Σῶζεό σοι μέλλων ἐνέπειν, παλινόροσον ἰωὴν ἄψ ἀνασειράζω καὶ πάλιν ἄγχι μένω· σὴν γάρ ἐγὼ δασπλήτα διάστασιν οἶα τε πικρὴν νύκτα καταπτήσσω τὴν Ἀχεροντιάδα. ἦματι γάρ σεό φέγγος ὁμοίον· ἀλλὰ τὸ μὲν που ἄφθογγον· σὺ δέ μοι καὶ τὸ λάλημα φέρεις	Слово "Прощай" хотів мовить тобі, але знову Звук завмирає в устах і знов зостаюся: Знову я твій, бо розлука з тобою лякає мене, Мов гірка і страшна ніч ахеронська скрізь. Ти подібна до світлого дня, але світло беззвучне, Ти ж насолоджуєш слух мій, мов співом Сирен

<p>κείνο τὸ Σειρήνων γλυκερώτερον, ὡς ἔπι πᾶσαι εἰσὶν ἑμῆς ψυχῆς ἐλπίδες ἐκκρεμέες (V 241).</p> <p>Μαλθακὰ μὲν Σαπφοῦς τὰ φιλήματα, μαλθακὰ γυῖων πλέγματα χιονέων, μαλθακὰ πάντα μέλι, ψυχὴ δ' ἔξ ἀδάμαντος ἀπειθέος· ἄχρι γὰρ οἶων ἔστιν ἔρωσ στομάτων, τάλια δὲ παρθενίης. καὶ τίς ὑποτλαίη; τάχα τις, τάχα τοῦτο ταλάσσας δίψαν Τανταλέην τλήσεται εὐμαρέως (V 246).</p> <p>Ρίψωμεν, χαρίεσσα, τὰ φάρεα, γυμνὰ δὲ γυμνοῖς ἐμπελάση γυῖοις γυῖα περιπλοκάδην· μηδὲν ἔοι τὸ μεταξὺ· Σεμιράμιδος γὰρ ἐκείνο τεῖχος ἔμοι δοκεῖ λεπτὸν ὕψαμα σέθεν· στήθεα δ' ἔξεύχθω τὰ τε χεῖλεα· τάλια δὲ σιγῆ κρυπτόν· ἐχθαίρω τὴν ἀθυροστομίην (V 252).</p> <p>Δικλίδας ἀμφετίναξεν ἑμοῖς Γαλάτεια προσώποις ἔσπερος, ὕβριστήν μύθον ἐπευξαμένη· "Υβρις ἔρωτας ἔλυσε. μάτην ὄδε μῦθος ἀλάται· ὕβρις ἔμην ἐρέθει μάλλον ἔρωμανίην. ὤμοσα γὰρ λυκάβαντα μένειν ἀπάνευθεν ἐκείνης, ὡς πόποι, ἀλλ' ἰκέτης πρῶτος εὐθύς ἔβην (V 256).</p> <p>Πρόκριτός ἐστι, Φίλινα, τεὴ ρυτίς ἡ ὀδὸς ἤβης πάσης· ἱμεῖρω δ' ἀμφὶς ἔχειν παλάμαις μᾶλλον ἐγὼ σέο μῆλα καρρηβαρέοντα κορύμβοις ἢ μαζὸν νεαρῆς ὄρθιον ἡλικίης. σὸν γὰρ ἔπι φθινόπωρον ὑπέρτερον εἶαρος ἄλλης χεῖμα σὸν ἀλλοτρίου θερμότερον θέρεος (V 258).</p> <p>Ἄνερα λυσητήρι κυνὸς βεβωλημένον ἰῶ ὕδασι θηρείην εἰκόνα φασὶ βλέπειν. λυσσῶν τάχα πικρὸν Ἔρωσ ἐνέπηξεν ὀδόντα εἰς ἐμὲ καὶ μανίαις θυμὸν ἐλήισατο. σὴν γὰρ ἔμοι καὶ πόντος ἐπήρατον εἰκόνα φαίνει καὶ ποταμῶν δῖνα καὶ δέπας οἰνοχόον (V 266).</p> <p>Κεκρύφαλοι σφίγγουσι τεινὴν τρίχα; τήκομαι οἴστρω, Ρεῖης πυργοφόρου δεῖκελον εἰσορόων. ἀσκεπέες ἐσὶ κάρηνον; ἐγὼ ξανθισμασι χαίτης ἐκχυτον ἐκ στέρνων ἐξεσόβησα νόον. ἀργενναῖς ὀδόντησι κατήγορα βόστρυχα κεῖθει; οὐδὲν ἐλαφρότερη φλόξ κατέχει κραδίην. μορφὴν τριχθαδίην Χαρίτων τριάς ἀμφιπολεύει· πᾶσα δὲ μοι μορφὴ πῦρ ἴδιον προχέει (V 260).</p> <p>Μηκέτι τις πτήξειε πόθου βέλος· ἰοδόκην γὰρ εἰς ἐμὲ λάβρος Ἔρωσ ἐξεκένωσεν ὄλην. μὴ πτερυγῶν τρομέοι τις ἐπήλυσιν· ἐξότε γὰρ μοι λάξ ἐπιβὰς στέρνοις πικρὸν ἐπηξέε πόδα, ἀστεμφής, ἀδόντηος ἐνέζεται οὐδὲ μετέστη, εἰς ἐμὲ συζυγίην κειράμενος πτερυγῶν (V 268).</p> <p>Οὔτε ῥόδον στεφάνων ἐπιδεύεται οὔτε σὺ πέπλων οὔτε λιθοβλήτων, πότνια, κεκρυφάλων. μάργατα σῆς χροίης ἀπολείπεται, οὐδὲ κομίζει χρυσὸς ἀπεκτῆτου σῆς τριχὸς ἀγαλῆην· Ἴνδῶν δ' ὑάκινθος ἔχει χάριν αἴθοπος αἰγλης, ἀλλὰ τεῶν λογάδων πολλὸν ἀφαιροτέρην. χεῖλεα δὲ δροσόεντα καὶ ἡ μελίφυρτος ἐκείνη στήθεος ἀρμονίη κεστός ἔφω Παφίης. τοῦτοις πᾶσιν ἐγὼ καταδάμαμαι· ὄμμασι μοῦνοις θέλωμαι, οἷς ἐλπίς μελιχὸς ἐνδίαει (V 270).</p> <p>Δηθύνηε Κλεόφαντις· ὁ δὲ τρίτος ἄρχεται ἤδη λύχνος ὑποκλάζειν ἦκα μαραινώμενος. αἶθε δὲ καὶ κραδίης πυρσὸς συναπτάσβετο λύχνω μηδέ μ' ὑπ' ἀγρύπνοις δηρὸν ἔκαιε πόθοις. ἄ πόσα τὴν Κυθήρειαν ἐπώμοσεν ἔσπερος ἤξεν· ἀλλ' οὐτ' ἀνθρώπων φεῖδεται οὔτε θεῶν (V 279). Δάκρυά μοι σπένδουσιν ἐπήρατον οἰκτρά Θεανῶ εἶχον ὑπὲρ λέκτρων πάννουχον ἡμετέρων· ἐξότε γὰρ πρὸς Ὀλυμπον ἀνέδραμεν ἔσπερος ἀστήρ, μέμφετο μελλούσης ἀγγελον ἠριπόλης. οὐδὲν ἐφημερίοις καταθύμιον· εἴ τις Ἐρώτων λάτρις, νύκτας ἔχειν ὠφέλε Κιμμερίων (V 283).</p>	<p>Словом солодким, з якого черпаю надію і душу, і серце своє підживлюю ним.</p> <p>Нижні Сапфо поцілунки і рук білосніжних обійми, Тендітна вона і голос солодкий, але Кремień душа невмолима, лиш до губ дозволяє Любов'ю торкнутись її, дівство своє береже. Хто витримать зможе оце? Той, хто Тантала Спрагу і муки легко зумів би здолать.</p> <p>Скиньюмo одяг, кохана моя, і тілом до тіла ми Голі, без сил в шалі обійм сплетемось. Хай між нами не буде жодних заслон. Мов Стіни Вавилону царів на дотик мені Найлегша тканина, що нас розділяє. Губи до губ, Але тихо, мовчїм, – зайві слова.</p> <p>Двері перед носом моїм Галатея замкнула, Словом зневаги мене вигнала в ніч. "Гнів руйнує любов" – це даремні слова. Гнів ще більш розпалив пристрасть мою. Слово я дав – рік оминати її, але, о боги, Рано-вранці уже я прийшов прохачем.</p> <p>Кращі для мене, Філіно, змошки твої, ніж квітуча Молодість у дівчат, – пристрасті шал у мені. Груді твої мов яблука звисли миліші, аніж пружні Груді юних дівчат. Бо для мене милішою є Осінь прекрасна твоя, ніж інших розквітла весна, Зимня твоя пора за літо пишне тепліш.</p> <p>Хто зуби собачі хоч раз відчув на собі, Той і у воді бачить усюди ікла її. Ерос гострого зуба раптово у мене увіткнув, Милої образ мене мов захопив у полон: Хвилі морські малюють її, в дзеркалі вод І в кубку вина бачу чарівну її.</p> <p>Сіткою стягнеш волосся, – від бажання вже тану, Бачу самої Реї я баштою вінчане чоло. Голову непокриту залишиш, – від міді волосся Вилитись з грудей прагне душа моя. Світлий серпанок на голову накинеш, – серце мое Все палає суціль невгасимим вогнем. Всі три образи мов тріада Харіт нерозлучних: Кожен по-своєму сипле на мене вогонь.</p> <p>Більше нікого не повинні лякати стріли Ерота: Бо шалений в мене поцілів усі. Хай не боїться ніхто відвідин крилатого бога, Як він ступив – вже на грудях його п'ята, Так і засів непорушно та міцно й нікуди не йде. Уярмивши мене, навіть крильця обтяв.</p> <p>Вінка не потрібно троянді, ані тобі покривала, царице, Ані каменів блиск у сітці прозорій для кіс. Не можуть перлини зривнятися з тілом білим, мов сніг. Золото сяйва і барв не надасть шиї твоїй. Гра кольорів гіацинта індійського потужна, іскриста, Та слабне ураз від сяйва райдуги твоїх очей. Губи твої вологі й медово солодкі, а груди твої Пояс пафійський навкіл ладно обвив. Гину я весь, чарують мене лише очі твої, В них солодка живе мрія для мене.</p> <p>Тягне час Клеофантида, вже третій світильник горить, Світло згасає поволі й світоч чадить. О, якщо б як світильник, погас у серці вогонь, Не спопеляв би мене у муках без сну. Як часто вона присягала Кіпрідою, що надвечір прийде, Та не щадить у словах ні людей, ні богів. Сльози гіркі проливалася, прекрасна Феано, Ніч цілу поруч зі мною на ложі ти. Як тільки вечірня зоря шлях звернула до Олімпу, Вранішня встала зоря, – ти смутна уже. Смертним усе недогода! Але коли твій владар Ерот, То кіммерійської тьми й довгої ночі захочеш.</p>
--	---

<p>Φράζεό μοι, Κλεόφαντις, ὄση χάρις, ὅππότε δοιοὺς λάβρον ἐπαιγίζων ἴσος ἔρωσ κλονέει. ποῖος ἄρης ἦ τάρβος ἀπείριτον ἢε τίς αἰδῶς τούσδε διακρίνει πλέγματα βαλλομένουσ; εἶη μοι μελέεσσι τὰ Λήμνιοσ ἤρμοσεν ἄκμων δεσμὰ καὶ Ἡφαίστου πᾶσα δολορραφίη, μοῦνον ἐγώ, χάριεσσα, τεδὸν δέμασ ἀγκὰσ ἐλίξασ θελγοίμην ἐπὶ σοῖσ ἄψεσι βουλόμενοσ, δὴ τότε καὶ ξεῖνόσ με καὶ ἐνδάπιοσ καὶ ὀδίτησ, πότνα, καὶ ἄρητήρ χῆ παράκοιτισ ἴδοι (V 286).</p>	<p>Скажи мені, Клеофантидо, щастя яке, коли на двох Нарівні з мугуттям тисне ненаситний Ерот! Чи є такі сили: Арес, сором чи страх, що могли б Сплетені туго в жазі роз'єднати тіла? Навіть якщо б тіло моє сіті лемнійські обвили, Вправно міцні богом Гефестом сповиті, Ставши з тобою одним цілим, утіхо моя, насолоду Приймав би від доторків ніжних твоїх. Байдуже було б мені, хто б не побачив нас, Владарко, – чи то жрець, чи то сусід.</p>
---	---

Джерела фінансування. Автор заявляє про відсутність зовнішнього фінансування для проведення цього дослідження та підготовки рукопису до публікації.

Список використаних джерел

Βιβλίο Ι–VII της Παλατινής Ανθολογίας (1819). *Anthologia Graeca ad Palatini codicis fidem edita, Editio stereotypa*, Tomus I. [zhttp://books.google.com/books?id=n-EMAAAAAAYA&dq=related%3AHARVARDHN3EYV&hl=el&pg=PP5#v=onepage&q&f=false](http://books.google.com/books?id=n-EMAAAAAAYA&dq=related%3AHARVARDHN3EYV&hl=el&pg=PP5#v=onepage&q&f=false)

Βιβλίο XI–XV της Παλατινής Ανθολογίας (1819). *Anthologia Graeca ad Palatini codicis fidem edita, Editio stereotypa*, Tomus III. [zhttp://books.google.com/books?id=3OcNAAAAAAYAAJ&hl=el&pg=PP9#v=onepage&q&f=false](http://books.google.com/books?id=3OcNAAAAAAYAAJ&hl=el&pg=PP9#v=onepage&q&f=false)

Liddell-Scott (1968). *Greek-English Lexicon*. Clarendon Press.

References

Βιβλίο Ι–VII της Παλατινής Ανθολογίας (1819). *Anthologia Graeca ad Palatini codicis fidem edita, Editio stereotypa*, Tomus I. [zhttp://books.google.com/books?id=n-EMAAAAAAYA&dq=related%3AHARVARDHN3EYV&hl=el&pg=PP5#v=onepage&q&f=false](http://books.google.com/books?id=n-EMAAAAAAYA&dq=related%3AHARVARDHN3EYV&hl=el&pg=PP5#v=onepage&q&f=false)

Βιβλίο XI–XV της Παλατινής Ανθολογίας (1819). *Anthologia Graeca ad Palatini codicis fidem edita, Editio stereotypa*, Tomus III. [zhttp://books.google.com/books?id=3OcNAAAAAAYAAJ&hl=el&pg=PP9#v=onepage&q&f=false](http://books.google.com/books?id=3OcNAAAAAAYAAJ&hl=el&pg=PP9#v=onepage&q&f=false)

Liddell-Scott (1968). *Greek-English Lexicon*. Clarendon Press.

Отримано редакцією журналу / Received: 31.12.25
Схвалено до друку / Accepted: 31.03.26
Опубліковано / Published: 31.05.26

Lesia ZVONSKA, DSc (Philology), Prof.
ORCID ID: 0000-0001-5361-3554
e-mail: l.zvonska@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

HELLENISTIC EROTIC EPIGRAM: TRANSLATIONS

The publication presents translations from ancient Greek into Ukrainian of Hellenistic epigrammatic love poetry. The poetic texts are preceded by a brief summary of the biographies of the authors and their main works. The presented poetry of Antipater of Sidon, Meleager of Gadara, Rufinus, Marcus Argentarius, Philodemus of Gadara, Macedonius the Consul, Paul Silentarius is translated into Ukrainian for the first time.

Keywords: ancient Greek, Hellenistic epigram, erotic poetry, Antipater of Sidon, Meleager of Gadara, Rufinus, Marcus Argentarius, Philodemus of Gadara, Macedonius the Consul, Paul Silentarius.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.